Yttrande över ansökan från Serbisk ortodoxa kyrkans biskopsstift för Storbritannien och Skandinavien om att få bli statsbidragsberättigat trossamfund

Myndigheten för stöd till trossamfund (SST) har anmodats att inkomma med yttrande i rubricerat ärende.

Bedömning

SST bedömer att Serbisk ortodoxa kyrkans biskopsstift för Storbritannien och Skandinavien uppfyller kraven för att bli ett statsbidragsberättigat trossamfund. I nedanstående motivering kommer SST att benämna den sökande organisationen som Serbisk ortodoxa kyrkan.

Motivering

Enligt 3 § lagen (1999:932) om stöd till trossamfund får statsbidrag lämnas endast till ett samfund som bidrar till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som samhället vilar på, är stabilt och har egen livskraft. Dessa villkor brukar benämnas demokratikriteriet, stabilitetskravet och kravet på egen livskraft.

Samma villkor gäller för att ett trossamfund ska ha rätt till statlig avgiftshjälp. För att kunna beviljas statlig avgiftshjälp krävs dessutom att trossamfundet är ett registrerat trossamfund enligt lagen (1998:1593) om trossamfund. SST noterar att Serbisk ortodoxa kyrkan sedan är 2005 ett registrerat trossamfund.

SST har vid sin bedömning utgått från den idag gällande regleringen tolkad i ljuset av den praxis som utformats på området.

Demokratikriteriet

Av förarbetena till lagen om stöd till trossamfund framgår att den prövning som skall göras av sökande trossamfund främst ska vara av formell natur (prop. 1998/99:124, s. 63). Där framhålls vidare att det bör ske en prövning av hur samfundet förhåller sig till samhällets grundläggande värderingar men att detta inte får innebära att det görs någon närmare prövning av samfundets lära i förhållande till samhällets gemensamma värdegrund. I propositionen anges vidare att det är av väsentlig betydelse att trossamfundet verkar för att dess medlemmar och betjänade deltar i samhällslivet och att samfundet klart markerar avståndstagande från antidemokratiska strömningar i samhället.

I ansökan framhåller Serbisk ortodoxa kyrkan att man ser det som sin grundläggande uppgift att organisera det religiösa livet (gudstjänst, högtider och kyrkliga handlingar) för personer med ortodox bakgrund. Utöver det ordnar kyrkan undervisning, bedriver omsorg och anordnar kulturell verksamhet. Serbisk ortodoxa präster tjänstgör också inom själavårdsarbetet på sjukhus och fängelseanstalter i Sverige.

SST känner också till att Serbisk ortodoxa kyrkan är medlem i Sveriges kristna råd — de kristna kyrkornas ekumeniska mötesplats — och Studieförbundet Bilda. Kyrkan har varit medlem i det statsbidragsberättigade samverkansorganet för kristna ortodoxa samfund (OÖKER) sedan detta organ grundades på 1970-talet.

Serbisk ortodoxa kyrkan beskriver i ansökan att organisationen under sina första femtio år i Sverige har gjort en utvecklingsresa från "två tomma händer mot att bli en integrerad del av det svenska samhället". Vidare poängteras att kyrkan månar om människors lika värde och att de under åren i Sverige har tagit intryck av svensk värdegrund, som de idag menar präglar stora delar av verksamheten. Som ett konkret exempel pekar kyrkan på att kvinnorna har en allt aktivare roll i församlingarnas styrelsearbete.

Den beskrivning som Serbisk ortodoxa kyrkan presenterar i sin ansökan stämmer överens med tillgängliga uppgifter om organisationens utveckling och status.[1] Mot bakgrund av vad som för SST är känt om trossamfundets verksamhet saknar myndigheten sammantaget anledning att ifrågasätta att det uppfyller kravet att bidra till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som samhället vilar på.

Stabilitetskravet

För att uppfylla stabilitetskravet krävs att samfundet ska ha haft verksamhet i Sverige i mer än fem år, ha en fast och tydlig organisatorisk struktur, ha eget ledningsorgan i Sverige och disponera (äga eller hyra) lokaler för sin verksamhet (prop. 1998/99:124, s. 64). I propositionen anges också att stabilitet ska visas i ekonomiskt hänseende. Verksamheten bör i huvudsak finansieras av dem som är medlemmar eller betjänas av samfundet och är bosatta här i landet.

Som nämnts ovan har Serbisk ortodoxa kyrkan haft verksamhet i Sverige sedan början av 1970-talet. Av ansökan framgår att det kyrkliga livet idag organiseras inom ramen för ett biskopsstift med åtta serbiskspråkiga församlingar i Sverige.[2] Biskopen är formellt ansvarig för såväl det religiösa som det administrativa arbetet inom stiftet men har utsett en biskopsvikarie för Sverige som operativt övervakar prästernas och församlingarnas arbete. Biskopsvikarien sköter också olika ekonomiska uppgifter. Ett flertal av de lokala församlingarna innehar egna kyrkobyggnader som man förvaltar och huvuddelen av stiftets inkomster utgörs av medlemsavgifter, donationer och kollekt från personer boende i Sverige.

Av ovanstående beskrivning framgår att kyrkan har varit verksam i fem decennier samt att det finns tydlig organisation som i huvudsak finansieras av de egna medlemmarna. Enligt SST bedömning uppfyller därmed Serbisk ortodoxa kyrkan lagens stabilitetskrav.

---

[1] Se till exempel Hadzibulic, Sabina (2019). Serbisk-ortodoxa kyrkan i Sverige.

[2] Därutöver finns det idag två svenskspråkiga församlingar som kyrkligt sett är underställda den serbiske biskopen i Sverige men bildar ett eget trossamfund under namnet *Svenska ortodoxa prosteriet.* Tidigare fanns det också en ytterligare svenskspråkig autonom organisation, *Svenska kyrkoprovinsen,* under den Serbiska ortodoxa kyrkan.

Kravet på egen livskraft

För att uppfylla kravet rörande egen livskraft anger förarbetena att samfundet som huvudregel bör betjäna minst 3 000 personer. Enligt ansökan fanns under 2021/2022 sammanlagt strax över 8 000 registrerade medlemmar i kyrkan och därtill ett stort antal övriga betjänade som regelbundet tar del av kyrkans verksamhet. Detta stämmer även överens med de uppgifter som trossamfundet tidigare lämnat till SST. Enligt SST:s bedömning uppfyller Serbisk ortodoxa kyrkan därmed det krav som finns i lagen rörande livskraft.

Beslut i detta ärende har fattats av direktör Isak Reichel efter föredragning av handläggaren Max Stockman. I ärendets slutliga handläggning har även chefsjuristen Mattias Falk deltagit.

Isak Reichel
Direktör